

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. III. An protinus praeceptore optimo sit utendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

suspicione. Hæc notanda breviter existimavi. Nam ut absit ab ultimis vitiis ipse præceptor, ac schola, ne præcipiendum quidem credo. Ac si quis est qui flagitia manifesta in deligendo filii præceptore non vitet, jam hinc sciat cætera quoque quæ ad utilitatem juventutis componere conamur, esse sibi hac parte omiſſa supervacua.

uxorem Pompejam repudiaret, quod ea à Clodio adulterata fuisset, neque rem certo sciret, dixit *Cæsaris domum non solum crimine, sed etiam criminis suspicione carere debere. Idem.*

C A P. III.

An protinus præceptore optimo sit utendum.

NE illorum quidem persuasio silentio transeunda est, qui etiam cum idoneos rhetori pueros putaverunt, non tamen continuo tradendos eminentissimo credunt, sed apud minores aliquandiu detinent: tanquam instituendis artibus magis sit apta mediocritas præceptoris, cum ad intellectum atque imitationem faciliior, tum ad suscipiendas elementorum molestias minus superba. Qua in re mihi non arbitror diu laborandum, ut ostendam quanto sit melius optimis imbui, quantaque in eluendis quæ semel infederint vitiis, difficultas consequatur: cum geminatum onus succedentes premat, & quidem dedocendi gravius ac prius quam docendi. Propter quod Timotheum clarum in arte tiliarum, ferunt *duplices ab iis quos alius instituisse, solitum*

Postquam de moribus egit, nunc de eruditione disputat, ac thesin qualitatis ex comparatione tractat: & refutatis aliorum opinionibus, colligit optimo rhetori statim esse committendos pueros. *Turneb.*

1 *Cum ad intellectum.] Intellectus præstat cognitionem faciliorem theorematum artis: imitatio vero, quæ habet adjunctam exercitationem, suppeditat praxin. Idem.*

2 *Cum geminatum onus succedentes.] MS. Palat. Dedocendi gravius plus quam*

docendi. Succedere hic ἀναδύξασθαι. Sic Agellius lib. 7. cap. 8. Gebhard. Crisp. lib. 2. c. 9. p. 82.

3 *Propter quod Timotheum.] Timotheus Milesius, tempore Philippi & Alexandri, optimus fuit musicus. Hic addidit lyrae decimam & undecimam chordam. Turneb.*

4 *Duplices ab iis, &c.] Sic Liv. l. VII. quicquid hinc aut illinc communis Mars bello aufert multiplex quam pro numero damnum est. Pith. Duplices.] Pro duplo majores.*

x Bona

solitum exigere mercedes, quam si rudes traderentur. Error tamen est in re duplex. Unus, quod interim sufficere illos minores existimant: & ¹ bono sane stomacho contenti sunt. Quæ quanquam & ipsa reprehensione digna securitas, tamen esset utcunque tolerabilis, si ejusmodi præceptores minus docerent, non pejus. Alter, ille etiam frequentior, quod eos qui ampliorem dicendi facultatem sunt consecuti, non putant ad minora descendere: idque interim fieri, quia fastidiant præstare hanc inferioribus curam: interim, quia omnino non possint. ² Ego porro eum qui nolit, in numero præcipientium non habeo: posse autem maxime, si velit optimum quenque contendo. Primum, quod eum qui eloquentia cæteris præstet, illa quoque per quæ ad eloquentiam pervenitur, diligentissime percepisse credibile est: Deinde, quia plurimum in præcipiendo ³ valet ratio, quæ doctissimo cuique planissima est. Postremo, quia nemo sic in majoribus eminet, ut eum minora deficient. ⁴ Nisi forte ⁵ Jovem quidem Phidias optime fecit, illa autem quæ in ornamentum operis ejus accedunt, alius melius elaborasset: aut orator loqui nesciet: aut leviores morbos curare non poterit medicus præstantissimus. Quid ergo? non est

¹ Bono sane stomacho.] Metaphora est à cibis ducta. nam quemadmodum qui optimo sunt stomacho, delectum ciborum non habent; contra qui malum, *eustomacha* quærunt & concoctu facilia: ita quoque parentes, filiorum ingenio freti delectum præceptorum non habent. Turneb.

² Ego porro.] Refutat causas per *enstasim*. Idem.

³ Valet ratio.] Videtur Fabius nomine *rationis* intelligere methodum, quam Latini modo esse *rationem*, modo *viam artis* vertunt. Significat igitur doctum præceptorem magis esse *methodov*, indoctum contra magis *aprobodov*. Idem.

⁴ Nisi forte.] Phidias Atheniensis fuit,

statuarius excellentissimus. is Jovem Olympium ex ebore & auro fecit, quæ statua primatum tenet. Per ea autem quæ ad ornamentum adduntur, intelligit *πρόσθετα*, quæ adjiciuntur præter opus: cujusmodi sunt *flores*, *opus topiarium*, *animalcula*, & cætera hujusmodi. Idem.

⁵ Jovem quidem Phidias.] Magna fuit in admiratione hoc Phidiæ opus, quod & ipsi auctori, valde placuisse apparet: interrogatus enim quo fuisset exemplo usus in exprimenda divina illa majestate, pronuntiasse Homericos versus dicitur ex Iliad. 2. *Camerarius*. Phidias.] Vide Pausaniam Heliacôn primo.

est quædam eloquentia major quam ut eam intellectu consequi puerilis infirmitas possit? Ego vero confiteor: sed hunc disertum præceptorem, prudentem quoque & non ignarum docendi esse oportebit, summittentem se ad mensuram discantis: ut velocissimus quisque si forte iter cum parvulo faciat, det manum, & gradum suum minuat, nec procedat ultra quam comes possit. Quid si plerunque accidit ut faciliora sint ad intelligendum, & lucidiora multo, quæ à doctissimo quoque dicuntur? Nam & prima est eloquentiæ virtus, *perspicuitas*, & quo quisque ingenio minus valet, hoc se magis attollere & dilatare conatur: ut statura breves, in digitos eriguntur, & plura infirmi minantur. Nam tumidos, & corruptos, & ¹ tinnulos, & quocunque alio ² cacozeliæ genere peccantes, certum habeo non virium, sed infirmitatis vitio laborare: ut corpora non robore, sed valetudine inflantur: & ³ recto itinere lapsi, plerunque divertunt. Erit ergo obscurior etiam quo quisque deterior. Non excidit mihi, scripsisse me in ⁴ libro priore, cum potioem in scholis eruditionem esse quam domi dicerem, libentius se prima studia tenerosque profectus ad imitationem condiscipulorum, quæ faciliior esset, erigere. quod à quibusdam sic accipi potest, tanquam hæc, quam nunc tueor, sententia priori diversa sit. Id à me procul aberit. nanque ea causa vel maxima est cur optimo cuique præceptori sit tradendus puer, quod apud eum discipuli quoque melius instituti, aut dicent quod inutile non sit imitari: aut si quid erraverint, statim corrigentur: at indoctus ille etiam probabit fortasse vitiosa, & placere audientibus

judi-

¹ *Tinnulos.*] *Tinnuli* sunt, qui exiliter & deducte sonantes dictiones venantur. Sic Tacitus appellat *Gallionis tinnitus*. quanquam hoc etiam ad pronunciationem referri potest. *Turneb.*

² *Cacozelia.*] Prava imitationis: ut si quis in oratione horrorem vetustatis Salustianæ: in carmine similiter asperitatem Catullianam, aut Propertii in-

compositos versus dicat se imitari. *Camerar.*

³ *Recto itinere lapsi pler. div.*] *Rectum* iter, est via illa tendens recta linea adducens ad propositum terminum sine ambiguitate atque errore. sic inf. eodem libro cap. 17. & lib. 2. cap. 13. lib. 3. c. 6. Gebhard. *Crepund.* l. i. c. i. pag. 58.

⁴ *Libro.*] Cap. 2.

x Sit

judicio suo coget. ¹ Sit ergo tam eloquentia quam moribus præstantissimus, qui ad ² Phœnicis Homerici exemplum dicere ac facere doceat.

¹ *Sit ergo.*] Generalis est conclusio utriusque capitis. *Turneb.*

² *Phœnicis Homerici.*] Libro nono Iliados in legatione ad Achillem Phœnix Achillis pædagogus ait se illi du-

ctum esse à Peleo ut eum efficeret & verborum oratorem & rerum actorem. *Turneb. Phœnicis Homerici.*] Hoc Cic. de Oratore 3. Ut ille apud Homerum Phœnix. *Camerar.*

C A P. I V.

De primis apud rhetorem exercitationibus.

⁴ **H**inc jam quas primas in docendo partes rhetorum putem, tradere incipiam: dilata parum per illa, ¹ quæ sola vulgo vocatur, *arte rhetorica*. Ac mihi opportunus maxime videtur ingressus ab eo cujus aliquid simile apud grammaticos puer didicerit. ² Et quia narrationum, excepta qua in caussis utimur, tres accipimus species: *fabulam*, quæ versatur in tragædiis atque carminibus, non à veritate modo, ³ sed etiam à forma veritatis remotam: *argumentum*, quod falsum, sed vero simile comædiæ fingunt: *historiam*, in qua est gestæ rei expositio: grammaticis autem poëticas dedimus: ⁴ apud rhetorem initium sit historia, tanto robustior, quanto verior. Sed narrandi quidem quæ nobis optima ratio videatur, tum demonstrabimus, cum de judiciali parte

DE *progymnasmatis* quæ sunt prima apud Rhetorem elementa, ante justum declamationis opus agit, primumque de narratione, non illa quidem civili, quæ pars est inventionis, sed historica. nam fabulosas narrationes grammaticis libro primo dedit, atque ita rhetorum officia cum officiis grammatici conjungit. *Turneb.*

¹ *Quæ sola.*] Accipio de præceptionibus Rhetoricis. Nam illas *artem* vocare solemus. *Camer.*

² *Et quia narrationem.*] Fabius hoc

loco sequi videtur eum qui scripsit *Rhetoricam ad Herennium*. nam cum ille divideret narrationem in civilem, digressoriam, & illam quæ remota est à causis civilibus, hanc postremam in tres has partes diduxit. *Turneb.*

³ *Sed etiam à forma.*] Ut fabula Atrei & Thyestis, Medæ, Iphigeniæ, & totæ narrationes *μετὰ μὲρ φόρων*. Cicero Rhetor. I. *Camer.*

⁴ *Apud Rhetorem initium sit historia.*] Vide Casauboni Commentar. ad Persii Sat. I. pag. 113.

¹ *Interia*